

Mačevalački entuzijizam

Danas je gotovo zaboravljeno, a i svojevremeno je bilo neobično, no pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća u slavonskim selima Soljani, Vrbanja i Drenovci te u gradu Županji djelovali su mačevalački klubovi. Mačevanje je inače šport koji se gotovo isključivo veže uz urbane sredine, no spletom okolnosti i zapravo isključivom zaslugom jednog entuzijasta, ova slavonska sela (i jedan grad) u svojoj povijesti bilježe i mačevalačke športske klubove.

Čovjek zaslužan za to je Stjepan Tomić - novinar i publicist, službenik Narodnog odbora i novinski dopisnik osječkog lista „Glas Slavonije“. Tomić je bio športaš entuzijast bez ikakva iskustva u mačevanju, no bio je pokretač, organizator i trener svih četiriju klubova. Kako je do toga došlo, sam Tomić ispričao je jednom prilikom:

„Prvi puta vidio sam mačevanje na fotografiji u tadašnjem Narodnom sportu, u rujnu 1947. godine. Tu fotografiju našao sam na komadu papira u kojeg je seoski čuvar svinja simpatički čiča Andrija Žilak zvan Trenčin, zamatao komad slanine čuvajući čopor crnih slavonskih svinja na seoskom pašnjaku zvanim Miličika.... Na moje traženje, bez oklijevanja mi je dao taj masni papir koji sam ja očima upravo progutao. Zauzvrat, slao sam kasnije starom i dobrom čobaninu knjige, a naročito Narodni sport (poslije Sportske novosti) koje je on, kako mi je pisao - čitao iz

Stjepan Tomić

Piše: ANA POPOVČIĆ

Pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća u slavonskim selima Soljani, Vrbanja i Drenovci te u gradu Županji djelovali su mačevalački klubovi. Bila je to zasluga Stjepan Tomića, velikog športskog entuzijasta

poštovanja na dan kada mi je dao onaj dragocjeni komadić papira u koji je zamatao svoj ručak - komad slanine, kruh i luk. A i ponosio se time. Čak je - ismijavan od svojih starijih vršnjaka, čičica i baba - dolazio i da promatra treninge mačevalaca u skromnoj dvorani Doma kulture u Soljanima, a s nama je nedjeljom polazio i u Brčko, pa i u Županju, gdje smo davali priredbe.... No vratimo se malo unazad. Prijatelj moga oca služio je svojevremeno u gardi. Vidjevši u njega sablju, zavolio sam je još kao dijete. Na regrutaciji izrazio sam želju da me prime u konjicu, ali nisam imao uspjeha. I rekoh sebi: kada ne mogu da budem ono što želim, naći ću ja načina da se bilo kada izživim s hladnim oružjem. I naišao je stari čiča Andrija Trenčin sa svojim masnim komadom papira...“

Stjepan Tomić zaista je bio mačevalački entuzijast koji je osim osnovne poduke u mačevanju (koju je dobio u Zagrebu od vrsnih zagrebačkih trenera Milivoja Radovića, Stjepana Kereca i Vladimira Mažuranića) - bio gotovo samouk. No, upornim radom i jakom voljom savladao je osnovnu mačevalačku vještinu za sve tri discipline - floret, mač i sablja. U Zagrebu je Tomić dobio i uvid u to kako se organizira i vodi mačevalački klub.

Mačevalački klub „Jedinstvo“ u Soljanima

Prvi klub koji je Stjepan Tomić osnovao bio je Mačevalački klub „Jedinstvo“ u Soljanima koji je djelovao od 1950. do 1955. godine. Klub je osnovan 16. prosinca 1950., a prostori je imao u Domu kulture. Treninzi su održavani tri puta tjedno u Domu kulture ili na livadi iza općinske zgrade. U prvo vrijeme treniralo se drvenim sabljama (duzacima), a kasnije je Mačevalački savez Hrvatske poslao Jedinstvu iz Soljana dva floreta i dvije maske. Klub je sam nabavio i dvije stare sablje i dvije rukavice preko osječkog karikaturista Boška Pešuna, te nekoliko odijela za mačevanje. Mačevalački savez Hrvatske potpomogao je unutar svojih mogućnosti rad u Soljanima, pa je povremeno slao i trenera.

Nakon oštutka, u klub se prijavio dvadeset i jedan mladić. Šestorica su ubrzo odustala jer nisu izdržali športsku disciplinu i pomalo dosadan rad nogu koji je treniran prvih 40 dana dok još nisu nabavljeni rekviziti. Kasnije su još trojica izbačeni iz kluba radi krađe. Preostalih 12 članova postali su uzor sela i od Kotarskog komiteta narodne omladine primili pohvale i diplomu te u tri navrata i novčanu nagradu od 10.000 dinara. Soljanski mačevaoci nastupali su na prigodnim proslavama i egzibicijskim susretima u Brčkom, Šidu, Županji, Lipovcu, Drenovcima, Strošincima, Vrbanji i Vukovaru, no na natjecanjima nisu nastupali. Godine 1952. na turniru u Beogradu bili su samo promatrači.

Za vrijeme djelovanja kluba isticali su se Živan Kučević (mesar), Nikola Žužić (kovački pomoćnik) i Đuro Mormer (krojački pomoćnik). Mačevalački klub Jedinstvo u Soljani-

Stjepana Tomića

ma prestao je sa radom 13. prosinca 1955. kada je Stjepan Tomić službeno premješten u Vrbanju.

Mačevalački klub "Spartak" u Vrbanji

Nakon premještaja, Tomić se nije želio odreći mačevanja. Tako je 1956. godine osnovao novi klub - Mačevalački klub "Spartak" u Vrbanji. Klub je imao dvadesetak članova, ali i jednu članicu - Ivanku Kristić. Među vrbanjskim članovima najviše su se isticali Duje Katić (zemljoradnik) i Božo Kegalj (radnik), a klub je djelovao do 31. srpnja 1957. kada je Stjepan Tomić premješten na novu dužnost u Drenovce.

Mačevalački klub "Mihajlo Neralić" u Drenovcima

U Drenovcima je Tomić 1958. godine osnovao i treći mačevalački klub - Mačevalački klub "Mihajlo Neralić". Odmah nakon osnivanja, u novi klub prijavilo se trideset pet članova i jedna članica - Milka Desnica. Veliki broj zainteresiranih obećavao je i kvalitetne mogućnosti za rad, no uslijed nerazumijevanja nekih članova Narodnog odbora, a naposljetku i krađe maski i drugih rekvizita, klub prestaje s radom nakon svega godinu dana. Ipak, za kratko vrijeme svojeg djelovanja, članovi mačevalačkog kluba u Drenovcima bili su i društveno vrlo aktivni, a na proslavi Praznika rada 1. svibnja 1958. bili su na čelu svečane povorke. Od drenovačkih članova najviše su napredovali Petar Soljačić i Mirko Obradović (oba automehaničari).

Članovi mačevalačkih klubova u Soljanima, Vrbanji i Drenovcima bili su u najvećoj mjeri pripadnici radničkog sloja, što je pomalo neuobičajeno za mačevalački sport, pogotovo u prošlosti. Iz tog razloga je u članku i navedeno zanimanje uz imena pojedinih članova. Čak su i novine svojedobno pisale da su to „seljaci od pluga i motike, prvi mačevaoci“.

U vrijeme bivše države jako se isticalo kako je novi socijalistički poredak poslijeratne Jugoslavije imao presudni utjecaj na nastanak i rad ovih klubova, no naravno da je najvažniji moment (i onda kao i danas) bio - entuzijizam, organizacijske sposobnosti i osobno zalaganje pojedinca.

Mačevalačka sekcija DTO Partizan u Županji

Godine 1961. Stjepan Tomić ponovno je premješten, ova puta u Županju. Kao gost na godišnjoj skupštini DTO Partizan, 1. prosinca 1961. predložio je da se uz postojeće sekcije osnuje i mačevalačka. Prijedlog je prihvaćen, a do kraja 1968. godine mačevalačka sekcija bila je najbrojnija i najuspješnija od svih sekcija DTO Partizan u Županji.

Zanimljivo je napomenuti da to ipak nije bio debi mačevanja u Županji, jer su se u drugoj polovici 19. stoljeća Englezi, tadašnji vlasnici tvornice tanina u Županji, bavili (uz tenis, nogomet, lov i druge sportove) i mačevanjem. O tome svjedoče četiri športske sablje pronađene na tavanu

nekadašnje upravne zgrade tvornice koja je kasnije bila srednja škola.

Članstvo županjskog mačevalačkog kluba činilo je četrdesetak mladića i djevojaka među kojima su se najviše isticali braća Dubravko i Miljenko Tkalac, Željko Kamenski i Josip Zlatunić. Svoj prvi nastup imali su u proljeće 1964. godine na svečanom otvaranju nove dvorane za tjelesni odgoj u osnovnoj školi "Moša Pijade" u Županji. Potkraj iste godine, 21. prosinca mačevaoci iz Županje imali su prijateljski susret s mačevaocima Lokomotive iz Zagreba, a taj susret zabilježen je i u dnevnom tisku.

Županjski mačevaoci postizali su i zapažene uspjehe. Godine 1965. Josip Zlatunić osvojio je u maču drugo mjesto, a Željko Kamenski u floretu treće mjesto na omladinskom prvenstvu Hrvatske. Slijedili su nastupi na republičkim i savezним natjecanjima u Beogradu, Leskovcu, Skopju, Novom Sadu, Subotici i drugdje.

Posebno je zanimljivo da je u Županji 10. i 11. travnja 1965. održano 18. prvenstvo Hrvatske u mačevanju u sve tri discipline (flore, mač, sablja) na kojem su sudjelovala 32 natjecatelja. To je bilo prvi put da je prvenstvo Hrvatske organizirano izvan Zagreba. Nakon odlično organiziranog prvenstva, postojala je inicijativa da se u Županji organizira i juniorsko prvenstvo Jugoslavije, no to nije ostvareno.

Mačevalačka sekcija DTO Partizan u Županji djelovala je do kraja 1968. godine, a ugašena je zbog nedostatka rekvizita i osnovnih uvjeta za rad. Isti problemi u tom razdoblju ozbiljno su ugrožavali i zagrebačko mačevanje koje je imalo dobru bazu natjecatelja, trenera i sudaca, kao i ozbiljnu i slavnu tradiciju. Tako da nije neobično da se u Županji sport koji je uglavnom počivao na jednom čovjeku, nije više mogao održati.

LITERATURA:

Hrvatski športski muzej, Osobni fond Milivoja Radovića, kutija 39 i 41

Ana Popovčić, Povijest športskog mačevanja u Zagrebu, doktorski rad, 2015.

Novinski članci iz listova Sportske novosti i Glas Slavonije.